

POLSKI INSTYTUT SPRAW
MIĘDZYNARODOWYCH

BIURO BADAŃ I ANALIZ

BIULETYN

nr 31 (499) • 10 lipca 2008 • © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Adam Eberhardt,
Agnieszka Kondek (sekretarz Redakcji), Łukasz Kulesa

Szczyt G8 w Toyako w Japonii

Artur Gradziuk

Najważniejszym tematem tegorocznego szczytu G8 były zmiany klimatu. Członkowie grupy zobowiązali się do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 50% do 2050 r. oraz zwiększenia inwestycji na rozwój przyjaznych środowisku energooszczędnych technologii. Nie udało się natomiast uzgodnić średniookresowych celów redukcyjnych, które są najtrudniejszym tematem negocjacji przyszłego porozumienia klimatycznego. Innymi ważnymi omawianymi zagadnieniami były rosnące ceny ropy naftowej i żywności. Trudno jednak oczekiwać, aby przyjęte w Toyako inicjatywy w krótkim okresie wpłynęły na ograniczenie ich wzrostu.

W dniach 7-9 lipca 2008 r. w Toyako na wyspie Hokkaido w Japonii odbył się szczyt G8. Oprócz głównego spotkania przywódców państw grupy, doszło do trzech innych spotkań: G8 z przywódcami siedmiu państw Afryki, G8 z tzw. Outreach 5 (Brazylia, Chiny, Indie, Meksyk i RPA) oraz 16 państw – głównych gospodarek świata (G8, O5 oraz Australii, Indonezji i Republiki Korei). Inicjatywy podejmowane przez G8 wciąż mają bardzo ważne znaczenie dla rozwiązania wielu problemów globalnych, lecz coraz więcej spraw wymaga konsultacji z przywódcami innych państw, którzy zapraszani są na kolejne szczyty grupy. W tym roku wiodącymi tematami spotkania w Toyako były środowisko i zmiany klimatu, a także gospodarka światowa oraz rozwój, w szczególności Afryki.

Środowisko i zmiany klimatu. Ubiegłoroczny szczyt G8 w Heiligendamm przyniósł zobowiązanie prezydenta G.W. Busha do aktywnego włączenia się Stanów Zjednoczonych w międzynarodowe inicjatywy na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu. Zmiana stanowiska USA w tej sprawie miała istotne znaczenie dla podjęcia decyzji na Konferencji NZ na Bali w grudniu 2007 r. o rozpoczęciu dwuletnich negocjacji przyszłego porozumienia, mającego obowiązywać po wygaśnięciu w 2012 r. protokołu z Kyoto.

Najważniejsze działania w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych będą polegały na zwiększeniu efektywności zużycia energii pochodzącej z paliw kopalnych przez rozpowszechnienie energooszczędnych technologii, a także na większym wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej i jądrowej. W Toyako G8 przyjęła kilka inicjatyw, które mają służyć temu celowi. Najważniejsza dotyczy wzrostu inwestycji na badania i rozwój przyjaznych środowisku technologii. G8 zadeklarowała przeznaczenie na ten cel 10 mld dol. rocznie ze środków rządowych oraz przyjęcie odpowiednich regulacji, mających wspierać inwestycje sektora prywatnego. Zobowiązano się m.in. do wsparcia uruchomienia do 2010 r. 20 dużych projektów wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) – technologii, w której rozpowszechnieniu pokłada się duże nadzieje na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Ponadto zadeklarowano wsparcie dla dwóch nowych inicjatyw: powołanego przez G8 oraz Chiny, Indie i Republikę Korei partnerstwa IPEEC, które ma na celu zwiększenie współpracy międzynarodowej na rzecz podniesienia efektywności zużycia energii, oraz powołanego przez Bank Światowy Klimatycznego Funduszu Inwestycyjnego, który ma wspomóc kraje najuboższe we wdrażaniu przyjaznych środowisku technologii.

Po szczycie G8 w Toyako oczekiwano określenia ilościowych limitów redukcji gazów cieplarnianych. Szanse na to były jednak niewielkie, biorąc pod uwagę taktykę stron niepodjmowania daleko idących zobowiązań w początkowym etapie negocjacji nad przyszłym porozumieniem. Niemniej przywódcy państw G8 zgodzili się na redukcję emisji gazów cieplarnianych o 50% do 2050 r., do

czego będą starali się przekonać pozostałych członków Ramowej Konwencji NZ w sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC). Jednak w komunikacie ze szczytu w Toyako nie określono roku referencyjnego, do którego odnosić się będzie przyjęty poziom redukcji, jak również zobowiązań średniookresowych (do 2020 r.), które są najtrudniejszym zagadnieniem toczących się na forum UNFCCC negocjacji. Podczas spotkania w gronie poszerzonym o największych emitentów gazów cieplarnianych również nie uzgodniono tych kwestii, głównie ze względu na stanowisko Chin, które uważają, że odpowiedzialność za zmniejszenie emisji powinny ponieść kraje rozwinięte, które odpowiadają za obecny poziom zanieczyszczeń atmosfery. W związku ze zmianą na stanowisku prezydenta USA, najbardziej prawdopodobne jest ustalenie zobowiązań dopiero na konferencji stron UNFCCC w Kopenhadze w grudniu 2009 r.

Gospodarka światowa. Wśród zagadnień dotyczących gospodarki światowej najważniejszą omawianą kwestią były ceny ropy naftowej. W ostatnich 12 miesiącach wzrosły one z 70 do ponad 140 dol. za baryłkę i istnieje duże ryzyko utrzymania się takiego trendu. G8 kupia konsumentów surowców energetycznych (wyjątkiem jest Rosja), więc ma ograniczone możliwości wpływu na wzrost ich podaży, który odwróciłby tę niekorzystną wzrostową tendencję. Rozwiązania obecnego kryzysu paliwowego G8 upatruje w zwiększeniu zdolności produkcyjnych i przetwórczych oraz nakładów inwestycyjnych na wydobycie ropy naftowej, lecz realizacja tych postulatów zależy przede wszystkim od producentów, których interesy nie są zbieżne z interesami konsumentów. Dlatego też G8 zapowiedziało rozwój dialogu między konsumentami i producentami surowców energetycznych wychodząc z założenia, że globalne bezpieczeństwo energetyczne jest kwestią odpowiedzialności obu tych stron. Wśród konkretnych działań, które podejmą członkowie G8, znalazły się: ulepszenie systemu gromadzenia danych na temat rynku ropy naftowej oraz zbadanie czynników odpowiadających za wzrost jej cen. Z pewnością jednym z nich jest osłabienie kursu dolara w stosunku do głównych walut, jednak w oświadczeniu ze szczytu G8 nie wspomniano o skutkach spadku wartości tej waluty dla gospodarki światowej.

Po raz kolejny przywódcy G8 wyrazili determinację w osiągnięciu porozumienia w negocjacjach handlowych Doha Development Agenda. 21 lipca br. rozpocznie się konferencja ministerialna WTO, po której oczekuje się osiągnięcia przełomu w najważniejszych kwestiach negocjacyjnych. Istnieje realne szanse na kompromis, a oświadczenie z Toyako jest ważnym sygnałem woli jego osiągnięcia. Warto jednak przypomnieć, że podobne deklaracje na poprzednich szczytach G8 nie wpłynęły na uelastycznienie stanowisk najważniejszych stron negocjacji.

Rozwój i Afryka. Dyskusja na ten temat skupiła się przede wszystkim na rosnących cenach żywności, które mają poważne konsekwencje dla krajów najuboższych. Na wzrost cen żywności złożyło się kilka czynników: niskie zbiory w różnych częściach świata, rosnąca produkcja biopaliw, które wypierają tradycyjne uprawy, wzrost cen paliw, wzrost popytu na żywność. Przywódcy G8 w specjalnym oświadczeniu na temat globalnego bezpieczeństwa żywnościowego zobowiązali się do przeznaczenia 10 mld dol. na pomoc żywnościową oraz podjęcia działań zmierzających do zwiększenia produkcji rolnej w krajach najbardziej dotkniętych skutkami wzrostu cen. W tym celu wspierane mają być inwestycje w sektorze rolnym, poprawa infrastruktury (m.in. systemów irygacyjnych), czy też zwiększenie dostępu do nowych technologii rolniczych. Ponadto powołano Grupę Ekspertów G8 do monitorowania postępu w wypełnianiu przyjętych w Toyako zobowiązań.

Na tegorocznym szczycie G8 nie pojawiły nowe zobowiązania dotyczące wielkości pomocy rozwojowej. Jednak, co istotne, przywódcy G8 powtórzyli swoje deklaracje ze szczytu w Gleneagles w 2005 r. o zwiększeniu tej pomocy o 50 mld dolarów rocznie do 2010 r., w odpowiedzi na wyrażane przez państwa afrykańskie wątpliwości co do szans ich realizacji. Ponadto zapewniono, że zobowiązania dotyczące walki z chorobami zakaźnymi, w tym zapewnienia do 2010 r. powszechnego dostępu do opieki zdrowotnej i leczenia dla osób zarażonych wirusem HIV, również będą wypełnione. Wśród nowych inicjatyw ogłoszonych w Toyako są m.in.: obietnica dostarczenia 100 mln moskitier, zwiększenie liczby pracowników opieki zdrowotnej w Afryce oraz wspieranie rozwoju sektora prywatnego, który powinien odgrywać kluczową rolę w rozwoju Afryki.

Najważniejszym zagadnieniem politycznym na szczycie G8 była sytuacja w Zimbabwie. W reakcji na zastraszanie i przemoc przed drugą rundą wyborów prezydenckich, z której wycofał się kandydat opozycji, G8 przyjęła oświadczenie wzywające władze Zimbabwe do współpracy z opozycją w celu pokojowego rozwiązania kryzysu, wspierające organizacje regionalne w mediacji między stronami oraz zapowiadające sankcje finansowe i zastosowanie innych środków wobec osób odpowiedzialnych za przemoc. Wśród innych zagadnień politycznych omawianych przez przywódców G8 znalazły się m.in.: programy nuklearne KRLD i Iranu, sytuacja w Afganistanie, Myanmarze (Birmie), Sudanie oraz na Bliskim Wschodzie. W 2009 r. szczyt G8 odbędzie się na włoskiej wyspie Maddalena.